# PARTICIPAREA POLITICĂ – IMPACTUL ASUPRA DEMOCRATIZĂRII SISTEMULUI POLITIC DIN REPUBLICA MOLDOVA

*Maria VATAMAN*

**CZU: 323.21:324** *marita.vataman@gmail.com*

*The participants, through their way of manifesting themselves in the political arena, contribute directly to the decision-making process in the state and hold the governors accountable by applying continuous requests to them. It is important to know the essence of political participation, its forms and ways of participation. Systemic continuity or discontinuity depends on the actions of the participants.*

Participarea cetățenilor Republicii Moldova la procesul decizional înregistrează o rată din ce în ce mai scăzută. În cadrul ultimelor scrutine electorale, a fost înregistrată cea mai joasă rată de participare la vot, iar cei mai absenți sunt tinerii. În condițiile aflării în tranziție spre democrație, promovarea ideii de participare politică trebuie să fie o prioritate a statului prin crearea unui plan de acțiuni de determinare a cetățenilor să participe în viața politică, care să asigure principiul suveranității poporului în stat. Migrația în masă, nivelul scăzut de cultură politică, sărăcia, comportamentul politic neadecvat al elitelor politice au contribuit esențial la scăderea gradului de participare politică din Republica Moldova. După 30 de ani de independență, sistemul politic al Republicii Moldova încă nu întrunește toate principiile democrației.

Printre prevederile Acordului de Asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, se include dezvoltarea politică și socioeconomică a Republicii Moldova printr-o cooperare extinsă într-o gamă largă de domenii de interes comun, inclusiv buna guvernare și participarea activă a tuturor tinerilor la viața socială, prevederi care după 6 ani încă nu au fost respectate integral. Democrația este o formă de guvernare care se bazează pe prevederi instituționale ce asigură cetățenilor un rol direct în luarea deciziilor guvernamentale și este de neconceput fără de participarea cetățenilor. Diferite nuanțe de participare politică au câștigat proeminență în țările democratice, respectiv participarea politică este un element esențial care să asigure existența și continuitatea sistemului politic. Democrația a implicat și a încurajat un nivel înalt de implicare populară.

Este un sistem în care puterea reală revine oamenilor care o exercită prin participarea la crearea, întreținerea și supravegherea diferitelor structuri din cadrul sistemului. Modelul tradițional de „participare politică" a fost formulat de politologul american Sidney Verba: *„Participarea politică oferă cetățenilor într-o democrație o oportunitate de a comunica informații oficialilor guvernamentali cu privire la preocupările și preferințele lor și să facă presiuni asupra acestora pentru a răspunde"* [1] ceea ce sugerează că în unele sisteme democratice, cetățenii au dreptul să își exprime punctul de vedere asupra a orice ce se întâmplă în sfera publică sau să își prezinte interesele, în așa mod încât autoritățile publice să le cunoască și sa ia atitudine.

Într-o democraţie reală, dar şi în societatea în tranziţie spre democraţie, vocea cetăţenilor ar trebui să fie desluşită şi impunătoare, desluşită – pentru că politicienii să cunoască stringentele necesităţi şi cerinţe ale maselor, şi impunătoare – pentru ca clasa guvernatoare să ştie că este permanent sub atenţia şi controlul celor de jos. Astfel, participarea politică reprezintă acţiunile indivizilor sau a grupurilor de indivizi care, indirect sau direct, încearcă să influenţeze eficient asupra procesului de elaborare, aprobare şi implementare a deciziilor politice, fapt ce demonstrează implicarea cetăţenilor în cadrul relaţiilor de natură politico-potestatară. Nivelul general de participare într-o societate este determinat de măsura în care poporul în întregul său este activ în politică de numărul de oameni activi multiplicat cu cuantumul acţiunilor lor [2].

În momentul în care unele țări realizează cu succes o tranziție spre democrație, altele se prăbușesc, iar mult mai multe intră și raman în categoria democrațiilor problematice. De la independență până în prezent, democrația din Republica Moldova a trecut printr-o serie de provocări, care definesc sistemul politic de astăzi.

Dinamica participării politice din Republica Moldova este ghidată de evenimentele politice care au avut loc în ultimii 30 de ani. Astăzi ne confruntăm cu un nivel de participare politică mai scăzut decât acum 3 decenii, iar cum vor evolua lucrurile depinde, în mare parte, de generația tânără. În prezent există mai multe forme de participare tradițională la viața politică, cum ar fi: activitatea de partid, sindicală, participarea electorală, informare politică prin lectura ziarelor, televiziunea, înscrierea pe listele electorale, susținerea financiară a unui partid, asistența la

reuniuni politice, exprimarea publică a unei opinii politice, participarea la diferite proteste legale, ca semnarea unor petiții, manifestări pașnice, greve. Acestea sunt acțiuni colective ce se evidențiază prin mobilizarea anumitor grupuri de indivizi pentru a rezolva o cauză comună [3].

În Republica Moldova sunt înregistrate 47 de partide politice, iar în baza rapoartelor financiare ale partidelor politice din Republica Moldova, publicate de către CEC în 2019, deducem că în Republica Moldova sunt 328 706 cetățeni care dețin carnet de membru de partid.

Analizând ultimele electorale din Republica Moldova, cetățenii sunt implicați în procesul electoral practic în fiecare an. Efectiv, cetățenii sunt permanent mobilizați ș încurajați să participe în procesul electoral, atât în calitate de candidați, cât și în calitate de alegători. Cu toate acestea, la fiecare electorală se atestă o rată de scădere considerabilă a ratei de participare la vot. Astfel, în rândul ultimelor scrutine electorale parlamentare, se atestă o scădere constantă de circa 6% per alegeri.

O situație mai gravă o atestăm și în cadrul alegerilor locale generale (8%)[4]. Scadența mai mare în rândul alegerilor locale decât în rândul celor parlamentare poate fi justificată prin faptul că cetățenii de peste hotare nu participă în cadrul alegerilor locale.

**Studiu de caz**: a fost orientat spre analiza participării tinerilor din Republica Moldova în alegerile parlamentare 2019, după sistem mixt.

Cadrul normativ nu reglementează obligația partidelor de a include pe listele electorale un anumit număr de tineri. Unica reglementare este faptul că partidele care vor avea tineri, aleși în calitate de deputat, vor fi subvenționați cu 10 mii lei din bugetul de stat. Totuși acest criteriu este mai mult o sugestie și nu este relevant pentru toate partidele, mai ales pentru cele cu un buget considerabil. Deși actuala legislatură are înregistrat cel mai mare număr de tineri deputați, la nivel de procentaj, rata este una scăzută. Implicarea tinerilor în politică depinde mai puțin de partidele politice și mai mult de voința fiecărui tânăr. De altfel, tinerii din actuala legislatură sunt cei care s-au remarcat pe parcursul campaniilor electorale și activităților de partid sau chiar au fost membri activi ai societății civile.

***Referințe:***

1. VERBA, S., și colab. *Vocea și egalitatea*. *Voluntarismul civic în politica americană.* Londra: Harvard UP, 1995.

2. CAMENȘIC, E. *Formele participării politice ale maselor în Republica Moldova*. 2007, p.90
3. *Lista partidelor politice din Republica Moldova*. http://www.asp.gov.md/-ro/node/3664, accesat la 13.04.2020
4. *Alegeri 2019: Prezența la vot*. https://www.privesc.eu/arhiva/88915/Alegeri-2019--Prezenta-la-vot?utm_source=partner&utm_medium=widget&utm_term=live_88915&utm_campaign=redirect, accesat la 13.04.2020